

"Ruh", "latife-i Rabbaniye", "sırr", "vicdan" gibi hislerin özellikleri ve birbiriyle münasebetini kısaca açıklar mısınız? Buradaki "ruh" dediğimiz his, malumumuz olan ruh değil mi? O hislerle beraber "kalp" hep ruhun özellikleri değil midir?

İnsanın bir tarafı topraktan yapılmıştır. Buna beden diyoruz. Bedenin hayatının ve neslinin devamı için ona **kuvve-i sheviye** (yaşamak ve neslin devamı için lazım olan şeylere karşı arzu ve iştihâ duymak), **kuvve-i gadabiye** (varlığımıza yönelik tehditleri algılayıp onlara karşı durma, reddetmek) ve **kuvve-i akliye** (doğru-yanlış, faydalı-zararlı ayrımı yapabilme) verilmiştir. Daha çok bedenimizin dünyaya yönelik bu tarafına nefis diyoruz.

Bir tarafımız da **nefha-ı ilahidir** ki, ona da **ruh** diyoruz. Bu iki tarafımıza birden insan deniliyor. Aslında **nefs** ve **ruh** ayrımı, aynı realitenin iki ayrı kutbu gibidir ve birbirinden bağımsız olarak düşünülmemelidir. Sadece bir anlatım zaruretinden dolayı nefis ve ruh diye bir ayrım yapıyoruz.

Ruh ise bu dünya ile irtibatını sağlamak için göz, kulak ve akıl gibi bu dünyaya açılan pencerelere muhtaçtır.

Beden terkipken, yani çok farklı maddelerin sistemli bir şekilde bir araya gelmesiyle yaratılmışken; **ruh basittir**, yani bir şeylerin bir araya gelmesi ile oluşmamıştır. Zaten bu yüzden beden gibi dağılmaya mahkum değildir. **Ruh**, **vicdan** ve **kalp** gibi ifadeler de birbirinden ayrı ve bağımsız şeyler değildir. Aynı realitenin farklı yönleridir. Aynı insanın bir yönden baba, bir yönden evlat, bir yönden komutan, bir yönden vali olması gibi düşünülebilir. Her biri ruhun farklı bir fonksiyon ve sıfatını ifade ediyor.

Üstad ruha **"hayatın cevheri"** diyor. Beden hayatiyetini ruha borçludur. Böyle bakılırsa **hayatın görmek, işitmek, bilmek gibi bütün vasıflarının ruhtan kaynaklandığını** kolayca anlarız. Sevmek, arzu ve nefret gibi nefse ait olarak saydığımız duygular da hayata bağlıdır, hayat da ruh cevherine bağlıdır.

Dolayısıyla nefis ve ruhu ayrı şeylermiş gibi düşünemeyiz. Ayrıca

"Kalb, bir lâtife-i Rabbaniyedir ki, mazhar-ı hissiyatı vicdan, mâkes-i efkârı dimağdır."(1)

ifadelerinden de anlaşıldığı gibi bunlar farklı şeyler değiller.

Ruh hayatın madeni olduğu gibi; idrakin de kaynağıdır. **İdrak** söz konusu olduğunda kalp adını alıyor. **Kalp** de hissiyatlara mahzar olması yönüyle **vicdan** ve fikirlere merkez olması cihetiyle de **dimağ** adını alıyor.

Sır ise kalbin ilahi sırlara açılabilen farklı ve has kullara açılan yüksek bir penceresidir, diyebiliriz.

(1) bk. [İşaratü'l-İ'caz, Bakara Suresi 7. Ayet Tefsiri.](#)